

Decret.) Concilium Constantiense, prolata sententia depositionis et degradationis in Joannem Hus, eodem sensu addidit: « Sancta
« synodus Joannem Hus, attento quod Ecclesia Dei non habeat
« ultra quid agere valeat, iudicio sæculari relinquere, et ipsum
« curiæ sæculari relinquendum fore, decernit. » (Sess. xv.)

Inter hæc duo extrema, pœnas scilicet moderatas quæ non excedunt limites correctionis paternæ, et pœnas gravissimas quas Ecclesia proprio jure nunquam inflixit, nec videtur posse indicare, est latum medium. Quousque, in hac materia, Ecclesia procedere valeat jure proprio, definire difficillimum esset, quia nihil ea de re nec definitum fuit ab ipsa Ecclesia, nec ratio sola certum demonstrat, nec praxis præteritorum sæculorum sufficienter explicat. Cæterum hæc certis limitibus determinare nullatenus necessarium est; sufficit ad finem intentum assertio sequens.

ASSERTIO IV^a. *Ecclesia potuit recurrere ad magistratum sæcularem ut reus pœnis condignis afficeretur, ubi constitutio politica gentis admittebat hujusmodi concursum iudicis civilis cum iudice ecclesiastico.*

Probatur ex dictis in n^{is} 66 et 67; confirmatur ex praxi Ecclesiæ, nec non ex traditionibus populorum.

1° Lucius III indixit ut comites et consules civitatum sponderent, præstito juramento, se fideliter et efficaciter Ecclesiam juvaturos contra hæreticos *juxta officium et posse suum*. Innocentius III, idem præcepit Principibus sæcularibus, quos ad id exsequendum compelli voluit censuris ecclesiasticis, « ut tem-
« poralis saltem pœna corripiat, quem spiritualis non corrigit
« disciplina. Cum enim reis læsæ majestatis punitis capite,
« bona confiscantur eorum... quanto magis, qui aberrantes
« in fide Domini Dei Filium offendunt, a capite nostro quod est
« Christus ecclesiastica debent districtione præcidi, et bonis
« temporalibus spoliari; cum longe sit gravius æternam quam
« temporalem lædere majestatem. » (Cap. *Ad abolendam*, 9, *Vergentis*, 10, DE HÆRETICIS.) Eadem ratione Ecclesia sæpius

invocavit auxilium brachii sæcularis in sui et sacræ disciplinæ tuitionem, quando necessarium existimavit et fieri potuit attentis temporum adjunctis.

2° Non minus certum est mores publicos, et politicas populorum constitutiones, huic rerum ordini olim apud plerasque gentes consensisse in commune bonum utriusque societatis. Recursus ille ad magistratum sæcularem supponit utramque societatem, spiritualement et temporalem, arcissimo fœdere conjungi, prout reipsa connexæ sibi quoque mutuo consentientes erant temporibus actis.

Qui non attendit ad principia et mores quibus ætate præterita populi regebantur, sed ex præsentis statu pensat mutuas relationes Ecclesiæ et societatis civilis, atque de disciplina his temporibus vigente judicare præsumit, non potest quin graviter erret. Non advertit « aliud fuisse tunc tempus, et omnia suis temporibus agi, » ait S. Augustinus, Epist. ad Bonifacium, n° 19. Populi christiani a sæculo fere quinto ad decimum sextum nihil antiquius habuere religione christiana; eo usque intimis sensibus persuasum ipsis fuit felicitatem temporalem societatis, non secus ac felicitatem æternam individuorum, in fide catholica sitam esse, ut decertarent pro integritate fidei et sancta auctoritate Ecclesiæ, eodem studio quo nunc populi se devovent pro tuenda integritate sui territorii, et sua libertate, ab exterorum dominatu. Non mirum igitur quod olim hæresis et contemptus disciplinæ catholicæ, habita fuerint crimina quæ simul societati civili et spirituali gravissimum vulnus inferrent, et utriusque auctoritate coerenda essent. Hoc autem posito, manifestum est Ecclesiam ea ætate potuisse statuere pœnas temporales in peccatores contumaces, et injungere magistratibus ut easdem pœnas exsequi curarent, utendo in hunc finem jure quod et mores publici, et constitutio politica suæ gentis, ipsis conferebant.

His principiis e jure divino, naturali et civili, admissis, non adeo difficile est enodare difficultates quas sæpius hostes Eccle-

sia; objecerunt contra veterem disciplinam... Cæterum, tantum est discrimen inter præteritam et præsentem constitutionem politicam populorum, ex quo unitas fidei in societate non subsistit et hæretici iisdem juribus politicis potiuntur cum catholicis, ut nemo excogitet veterem disciplinam innovari posse, nec illud ullatenus intendat Ecclesia.

Concludamus tandem Christum omnibus necessitatibus temporum sapientissime providisse, conferendo Ecclesiæ amplissimam potestatem, ac simul assidua assistentia Spiritus sancti eam moderando ut jura, in ædificationem data, accommodare studeat seculorum et regionum conditioni.

*756. — III° *Quis possit pœnas ecclesiasticas statuere?*

Solus legislator potest pœnas statuto edicere : ut autem quis pœnas jure constitutas irrogare valeat reo, requiritur et sufficit ut potiatur jurisdictione in foro externo, et in sibi subditos eam exserat.

1° Necessitas jurisdictionis in foro externo sequitur ex ipsa natura pœnarum canonicarum, quæ, si excipias pœnitentias in sacro tribunali a confessario impositas, referuntur ad forum externum. Si ageretur de pœnitentia publica, nemini liceret præter Episcopos aut episcopalem jurisdictionem habentes, eam indicare; quia hujusmodi satisfactionis publicæ rigor non forum sacramentale tantummodo respicit, sed etiam externam quandam Ecclesiæ politiam, et idcirco ab eorum arbitrio pendet qui jurisdictionem exercent in foro externo. « Hinc regula est, ait « Berardi, Prælatos, etiam sacerdotio non insignitos, posse « hanc pœnitentiam indicare, eodem modo quo possunt censuræ inferre. » (*Comm. in jus eccles. univ.*, tom. IV, part. II, dissert. II, cap. III.)

Hinc Episcopus solus in diœcesi, et qui ab eo delegantur, possunt pœnas imponere : parochus id juris non habet, quia nudum ministerium vi sui tituli recepit, non jurisdictionem fori externi.

2° Requiritur insuper ut iudex, sive ordinarius sive dele-

gatus, sit in proprio territorio, quando pœna irroganda est in foro contentioso. « Sacris canonibus est generaliter interdictum « ne quis episcopus jurisdictionem exerceat in diœcesi aliena. » (Cap. *Quamvis*, DE FORO COMPETENTI, Clement.) Hinc axioma : *Extra territorium jus dicenti non paretur impune.*

Excipiendi sunt duo casus a regula generali : 1us si Ordinarius loci consentiat ut Episcopus exerceat jurisdictionem contentiosam, et ipsæ partes etiam assentiantur; nam invitæ cogi non debent e suo territorio egredi litis causa. 2us quando Prælati expulsus est injuste e sua diœcesi : ipsi fas est commorari in locis conterminis, et, petita prius Ordinarii loci licentia, quamvis etiam non obtenta, erigere sibi tribunal, et subditos suos quorum malitia expulsus fuerit, eorumque consiliarios et fautores censuris plectere.

Potest etiam, e loco ubi moram traxerit, jurisdictionem in alios suos subditos exercere, quando non potest, nec per se nec per substitutos in propria diœcesi, ea tamen conditione « quod « subditi ultra duas diœceses a fine suæ diœcesis non trahantur, » id est ultra bidui spatium. (Cap. *Quamvis*.)

Diximus de casu quo pœna irroganda est in foro externo; nulla est enim difficultas quando agitur de pœnis ferendis per modum statuti, vel præcepti particularis. Omnes consentiunt Episcopum posse uti sua jurisdictione voluntaria ubicumque delegat, quia nihil in eo agit quod officiat juribus Ordinarii locorum.

*757. — IV° *Quinam possint plecti pœnis canonicis?*

Quæstio est de pueris, de extraneis seu de incolis actu extra suam diœcesim degentibus, et de Prælati.

I. *De Pueris.* Perspicuum est requiri ut reus sit doli capax, cum nemo pœnam subire debeat nisi delictum admiserit : sed inquiritur de pueris qui, etsi usu rationis præditi, ætatem pubertatis non attigerunt, scilicet annum duodecimum, aut decimum quartum prout de sceminis vel de viris agitur; de quo disserunt canonistæ in commentariis tituli DE DELICTIS PUERORUM, lib. V Decretalium.

Impuberes subjiciuntur pœnis quas jus commune edixit ipso facto incurrendas, nisi in lege excipiantur. Id deducimus ex capite *Pueris*, 60, DE SENTENTIA EXCOMM., in quo statuitur : « Pueris qui in canonem inciderunt sententiæ promulgatæ, « sive ante sive post pubertatem, si postulent se absolvi, potest « Episcopus diœcesanus absolutionis beneficium impertiri, « cum propter defectum ætatis, in qua fuit commissus exces- « sus, rigor sit mansuetudine temperandus. » Ex illo textu sequitur 1° pueros impuberes obnoxios esse pœnis jure latis, alioquin non daretur eis absolutio; 2° absolutionem non reservari S. Pontifici.

Impuberes non subjiciuntur, ex usu communi, pœnis per sententiam ferendis, nec decet eos his pœnis mulctari. Hujusmodi pœnæ non irrogantur nisi præmissis monitionibus ut locus detur reo se defendendi : porro non convenit ætati impuberum ut se sistant coram iudice, defensionis causa; et alienum est a moribus nostris ut, in hoc causarum genere, a tutoribus vel procuratoribus repræsententur. Aliunde « in pueris « relinqui solet inultum quod in aliis provectoris ætatis, hu- « manæ leges dicunt severius esse puniendum. » (Cap. *Referente*, 2; DE DELICTIS PUERORUM.) Hæc non certo probant pueros, præsertim pubertati proximos, non posse pœnis plecti, sed suadent ut iudex absteineat a citandis impuberibus in delictorum coercionem. « Non invenio, ait Suarez, jus quo reddatur nulla « sententia censuræ lata contra impuberem, et ideo si alioquin « intercedat vera contumacia et reliqua necessaria ad valorem « censuræ, ex hac parte non censeo esse nullam. » (De *Censuris*, disput. v, sect. 4, n° 19.)

II. *De extraneis*. Ut quis incurrat pœnas latæ sententiæ, requiritur et sufficit ut, quando delinquit, sit in territorio ubi viget lex pœnas inducens. Regula generalis hæc est : « Statuto « Episcopi quo in omnes qui furtum commiserint, excommu- « nicationis sententia promulgatur, subditi ejus furtum extra « ipsius diœcesim committentes, minime ligari noscuntur, cum

« *extra territorium jus dicenti non pareatur impune.* » (Cap. *Ut animarum*, 2, DE CONSTITUTIONIBUS, in VI°.)

Regula de quibusvis statutis pœnalibus, seu realibus seu personalibus, intelligitur, adeo ut sensus sit neminem obnoxium fore pœnis, in sua etiam diœcesi statuto edictis, si delictum commiserit extra territorium legislatoris qui easdem pœnas constituit. Episcopus, quatenus legislator, suam potestatem exserit in bonum communitatis, id est, diœcesis cui præest : porro delicta extra territorium perpetrata non afficiunt disciplinam nec regimen diœcesis.

Utrum idem dicendum sit de præcepto quod Episcopus suis diœcesanis injunxerit, sub pœna ipso facto incurrenda, si illud extra diœcesim transgrediantur, disputant canonistæ.

Plures affirmant et suam opinionem probant ex textu allato et ratione. 1° Dicitur, in cap. *Ut animarum*, diœcesanos non ligari censuris pro sua diœcesi latis quando in extera provincia statutum violant, quia *extra territorium jus dicenti non pareatur impune*; atqui, sive Episcopus statutum ferat, aut præceptum injungat, aut sententiam contra eum qui extra diœcesim existit, ibique peccat, jus dicit extra territorium; ergo... 2° Præceptum, non secus ac statutum, non potest latius patere quam auctoritas Ordinarii a qua utrumque procedit; atqui auctoritas Episcopi limitatur territorio et non attingit actiones quæ nequiquam ad illius regimen spectant, quales sunt actus qui fiunt extra diœcesim.

Alii doctores communius dicunt Episcopum posse hujusmodi pœnas injungere, quod ex principio generali deducunt, scilicet : Episcopus, quatenus Ordinarius loci, habet jurisdictionem immediatam in omnes qui ratione domicilii ad suam diœcesim pertinent, tametsi actu degant extra territorium, domicilio non commutato : at vero si suam jurisdictionem servet, non est cur non valeat præcepta eisdem injungere, pœna indicta in transgressores quocumque in loco peccaverint. Insuper valde refert ad honorem cleri diœcesani, et disciplinæ observantiam, ut Epi-

scopus valeat aliquando suis clericis ex diœcesi ad tempus discedentibus, præcipere ne, v. g., talem vestitum induere, spectaculis interesse, in ludis vetitis partem habere, præsumant, ubicumque locorum devenerint. Ad caput objectum juris respondent in eo agi solummodo de statuto generali, non de præcepto. « Ratio discriminis est, ait Benedictus XIV, quia lex, « seu statutum, per se et immediate afficit territorium, seu « diœcesim, eique quasi cobæret, ac proinde non potest obstrin- « gere eum qui extra diœcesim moratur; dum præceptum afficit « immediate personam ejusque ossibus hæret, quocumque ter- « rarum discesserit. » (*De Synodo*, lib. XIII, cap. IV, n° 91.) Hæc sententia nobis videtur probabilior. Quod si forte eadem censura lata fuerit ab ordinario loci in quo clericus deliquit, non propterea bis in idem punietur reus, sed locus esset præventioni inter judices, quemadmodum explicatum fuit in sectione de *Judiciis* (n° 657).

Ex dictis sequitur extraneos incurrere in pœnas jure diœcesano latas, si in diœcesi delinquant: ne tamen hæc assertio nimium extendatur, distinctio adhibenda est inter leges prohibitivas et leges præcipientes. Omnes canonistæ admittunt extraneos obnoxios esse legibus *prohibitivis*, si, v. g., Episcopus prohibuerit sub pœna suspensionis, ipso facto incurrendæ, ne quis sacerdos sacrum peragat absque veste talari, vel ne extraneus sacrum peragat non exhibitis litteris testimonialibus, obtentaque licentia, presbyter extraneus qui hujusmodi statutum, sibi notum, infringere præsumit, censura ligatur. Leges vero *præcipientes*, quæ nempe actionem injungunt, extraneus non tenetur observare, nisi commoretur per tempus sufficiens ut possit commode rem præceptam agere; quod moraliter sumitur eo moderamine ut non coangustetur libertas extraneorum, plusquam exposcit ratio boni publici.

¹ Cf. Collet, *de Censuris*, I^a part., III cap., III art. — Billuart, *dissert.* I, art. III. — Suarez, *de Censuris*, disput. V, sect. V; item, *de Legibus*, d. III, cap. XXXII. — Pirhing, in tit. DE CONSTITUTIONIBUS, n° 55-59.

III. *De Prælati majoribus*. Innocentius IV edixit in concilio Lugdunensi, ut « Episcopi, et alii superiores Prælati, « nullius constitutionis occasione, sententiæ, seu mandati, in- « terdicti vel suspensionis incurrant sententiam ullatenus ipso « jure, nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur. » (*Cap. Quia periculum*, 4, DE SENT. EXCOMM.)

Notare est Innocentium statuisse solummodo de interdicto et suspensione, non de excommunicatione, nec de aliis pœnis, quas proinde Episcopi incurrerent, si forte delicta quibus annexæ sunt, perpetrarent, tametsi nulla mentio de ipsis facta fuerit in lege. Ratio est quod pauciores sint casus in quibus incurritur excommunicatio, et isti casus graviora delicta supponant quæ summopere præcavere debent Prælati majores; plures autem sunt casus suspensionis, et timendum erat ne illorum occasione Prælati tenerentur omittere *executionem pontificalis officii*, ut dicitur in *Cap. Quia periculum*.

Nota. 1° De Regularibus, quatenus possint in casu delicti pœnis mulctari ab Episcopis, dictum est supra (n° 494-497).

Nota. 2° Pœnas ferendæ sententiæ nemo subit nisi subjaceat, ratione domicilii, delicti, rei sitæ aut contractus, judicii a quo sententia fertur, ut exposuimus in sectione DE JUDICIIS (n° 657 et seq.).

*758. — V° *Quale esse oporteat delictum ut judex irroget reo pœnas canonicas?*

Requiritur delictum externum, grave pro ratione pœnæ irrogandæ, et consummatum.

I. Delictum *externum*. Ecclesia non exserit potestatem legislativam in actus mere internos, juxta communiorem doctorum opinionem; multo igitur minus suam potestatem coercitivam, quæ ad regimen externum societatis ordinatur. Ecclesia nihilominus potest punire actum externum, alioquin malum, quatenus procedentem ex pravo affectu. Id deducimus ex pluribus sanctionibus canonicis, quibus pœna statuitur in eos qui *scienter*, aut *temere*, vel ex *præsumptione*, egerint; sensus enim et effectus

hujusmodi legum est reos pœnas incurrere vel non, prout ex temeritate seu præsumptione, aut ex ignorantia simplici, licet culpabili, rem vetitam fecerunt.

« Ratio est, ait Suarez, quia in tali actu exteriori, libere « facto, est sufficiens ratio prohibitionis et pœnæ. Quod ergo « Ecclesia limitet suam peculiarem prohibitionem et censuram « ad illum actum, ut manantem a tali actione, vel dispositione « interna, non est rigor sed potius benignitas Ecclesiæ, et « quidam limitatus usus suæ potestatis; ergo nihil est cur hoc « sit extra potestatem Ecclesiæ, cum simpliciter et sine limi- « tatione possit talem actum, vel omissionem externam, utpote « iniquam, prohibere etiam sub censura. » (*De Censuris*, disput. IV, sect. II, n° 22.) Non obstat quod intentio illa, affectus pravus, seu præsumptio, non probetur in foro exteriori; nam pœna talis esse potest ut reus eam subeat in conscientia, vi legis, licet nulla intercesserit sententia judicialis.

II. Delictum *grave*. Dictat lex naturalis servandam esse proportionem inter pœnam et delictum, adeo ut legislator valeat quidem temperare mansuetudine coercitionem, pœnam mitiorem indicendo, non vero aggravare conditionem rei. « Quod si, « omnium doctorum consensu, ait Benedictus XIV, grave et « enorme crimen requiritur ad irrogandam censuram, etiam « quam vocant comminatoriam et ferendæ sententiæ, multo « sane gravius et execrabilius esse oportet delictum ob quod « infligatur censura latæ sententiæ. » (*De Synodo*, lib. X, cap. I, n° 5.)

Idem de cæteris pœnis dicemus. Omnes pœnæ sacris canonibus constitutæ, excepta forte excommunicatione minori, graves sunt; ergo necesse est ut reus grave peccatum perpetraverit.

III. Delictum *consummatum*. In pœnalibus leges sunt strictæ interpretationis; quapropter lex quæ delictum vetat, indicta sanctione pœnali, eos non attingit qui tentaverunt crimen perpetrare, opere non consummato, nec illos qui consilio, aliove

modo, moraliter participaverint, si lex statuerit solum de criminis auctore, non vero de participantibus moraliter. Considerare igitur oportet textum legis, jurisprudentiam in curiis ecclesiasticis receptam, communemque doctrinam interpretum.

759. — Utrum, præter condiciones expositas, requiratur insuper ut reus cognoverit legem canonicam et pœnam qua lex sancita erat, non convenit inter canonistas.

Plures doctores gravissimi nominis affirmant sufficere ut reus cognoverit legem divinam, quia, juxta illos, legislator humanus non solum intendit punire transgressionem suæ legis, sed potius culpam contra legem divinam commissam; unde cum, ex hypothesi, reus hanc legem divinam voluntarie transgressus sit, non est cur non subeat pœnam. Ita Suarez in tract. *de Legibus*, lib. V, cap. XII, n° 7; et alii theologi. Cæteri theologi negant, et hanc opinionem communissimam esse dicit S. Alphonsus de Liguori, lib. VII, n° 350. Ratio est quod superior, dum pœnam imponit super crimine lege divina vetito, novum jus condit; qui autem peccat contra jus divinum, ignorans invincibiliter legem ecclesiasticam, eam non violat, nec proinde obnoxius fit pœnæ ab eadem lege edictæ. In hac sententiarum contrarietate dicendum videtur reum obnoxium quidem non esse vi legis canonicæ pœnæ ordinariæ quam lex canonica statuit, sed puniri posse arbitrio judicis, nimirum pro gravitate delicti quod patravit.

Est etiam controversia de illo qui legem canonicam cognoscebat, sed pœnam ignorabat. Probabilissimum existimamus pœnam regulariter incurri. Qui scienter legem transgreditur se ultro exponit pœnis quas legislator statuerit, quæcumque illæ sint: etenim 1° nemo ignorare potest legislatores pœnis animadvertere in eos qui legem violare præsumunt; 2° ignorantia pœnarum in specie nullatenus impedit quin commissa sit culpa contra legem, et hæc culpa est vera ratio pœnæ; 3° non est de natura pœnarum ut eas reus voluntarie subeat; ergo, velit, nolit, ex eo quod actum vetitum a lege cum cognitione ejusdem

legis voluntarie facit, obnoxius evadit pœnis edictis. « Neque
« in contrarium video rationem alicujus momenti, » ait Suarez.
(Loco citato, n° 11.) Exceptiones huic regulæ generali videbi-
mus infra ubi de censuris (n° 766).

ARTICULUS II. — DE CENSURIS.

760. — A notionibus generalioribus de pœnis canonicis ad
species præcipuas devenimus. Non immorabimur in inquisitione
pœnarum quas confessarii injungere debent ut sui ministerii
vices tuto obeant; de his sufficienter agitur in tractatu theolo-
gico *de Sacramento Pœnitentiæ*. — Cum *Canones pœnitenti-
ales*, qui ad calcem decreti Gratiani reperiuntur et cæteri
quos legere est apud nonnullos scriptores, non fuerint aucto-
ritate Ecclesiæ universalis sanciti, aut saltem hactenus non
subsistant, sufficit nobis memorasse decretum quo synodus
Tridentina confessarios admonet, ut, quantum spiritus et pru-
dentia suggererit, pro qualitate criminum et pœnitentium
facultate, salutare et convenientes satisfactiones injungant;
habeantque præ oculis satisfactionem quam imponunt non
esse tantum ad novæ vitæ custodiam, sed etiam ad præterito-
rum peccatorum vindictam et castigationem. (Sess. XIV,
cap. VIII, *de Pœnitentiâ*.)

Agemus primo de censuris quæ medium quemdam locum
tenent inter pœnitentias et pœnas acerbiores¹.

§ 1. — De censuris in genere.

*761. — 1° *Quid et quotuplex sit censura?*

I. Censura est pœna medicinalis, qua homini baptizato delin-

¹ Suarez, *de Censuris*. — Bonacina, *de Censuris aliisque pœnis
ecclesiasticis*. — Pirhing, Schmalzgrueber, Reiffenstuel, in commentariis
tituli XXXIX, lib. V Decretalium. — Collet, *Tractatus de Censuris*. —
Eveillon, *Traité de l'excommunication*.

quenti et contumaci aufertur ab Ecclesia usus quorundam
honorum spiritualium, donec a contumacia recesserit.

Dicitur 1° *Pœna medicinalis*, quia finis proximus et ultimus
censurarum est præsertim emendatio peccatorum, ut *resipiscant
a laqueis diaboli*, ut dicitur in sanctis Scripturis. Concilium
Lugdunense, cap. *Cum medicinalis*, 1, DE SENTENTIA EXCOMMUN-
ICATIONIS, in VI°, ubi de excommunicatione, quæ est gravior
omnium censura, superiores admonet ut « Cum medicinalis
« sit excommunicatio, non mortalis, disciplinans, non eradi-
« cans, dum tamen is in quem lata fuerit non contemnat, caute
« provideat judex ecclesiasticus, ut in ea ferenda ostendat se
« prosequi quod corrigentis fuerit et medentis. »

2° Qua *homini baptizato, delinquenti, et contumaci...*
Pœna ecclesiastica non in alium quam in hominem baptizatum
cadere potest: baptismus autem sufficit, adeo ut nihil ex parte
juris obstet quominus Ecclesia, si opportunum judicaverit, hæ-
reticum, schismaticum, vel etiam apostatam feriat gladio spiri-
tuali quem a Christo Domino recepit. — Præterea necesse est
ut reus revera deliquerit. Pœnam non patitur in foro conscien-
tiæ qui innocens a crimine est, tametsi judex ecclesiasticus,
ex falsa delicti præsumptione, sententiam in eum protulerit.

Quod vero ad contumaciam attinet, animadvertemus contu-
maces merito reputari, non solum qui formaliter contemnunt
auctoritatem Ecclesiæ, sed etiam qui, cum sufficienter noverint
legem aliquid vetantem et censuram qua sancita fuit, eam nihilo-
minus culpabiliter violant.

3° *Aufertur usus quorundam bonorum spiritualium...*
Censura non tollit facultatem, ut dicam, radicalem bona spiri-
tualia percipiendi, vel officium exercendi, sed tantum privat
usu eorundem bonorum, in quo differt a privatione officii, a
depositione et degradatione quæ in perpetuum privant vel re
ipsa, vel exercitio functionum. Insuper, censura non privat usu
omnium bonorum spiritualium, sed solummodo *quorundam*,
quorum scilicet dispensatio Ecclesiæ concredita est.